

Zwerfjongeren en docenten verbinden zich

Door: Ingrid van Reede van Oudtshoorn

In gesprek met Peter van de Berg

"Alle zwerfjongeren waarmee ik werk zijn het erover eens dat de hulpverlening hen niet neemt zoals ze zijn." Peter van den Berg vertelt in dit artikel van de tijd, waarin hij teamchef was van de afdeling integrale beroepsvaardigheidstraining (I.B.T.) van Politie IJsselland. Inmiddels is hij manager bij Restment Education, een opleidingscentrum voor veiligheid. Peter geeft daar ook zelf trainingen en coaching en zet, waar nodig, trainingacteurs en jongeren daarbij in. Daarnaast is hij medeoprichter en voorzitter van de stichting BYou. Hij brengt groepen die in het dagelijks leven niet met zwerfjongeren in aanraking komen in contact met elkaar. Zijn initiatieven creëren verbondenheid tussen mensen en daarmee een diepere verbinding met zichzelf. "Jongeren bereik je niet met hulpverlening. Maar hoe dan wel? Mijn ervaring is: ga uit van de positieve waarden van de jongeren. Laat zien wat de jongeren allemaal kunnen en hoe belangrijk ze zijn. Dat is wat ik de jongeren in mijn projecten meegeef en wat maakt dat ze opnieuw verbonden kunnen raken."

Met zwerfjongeren een team bouwen

Toen Peter teamchef werd van een groep docenten, werd zijn opdracht om van deze groep een team te maken. Peter: "We waren geen team, maar een verzameling eilandjes. Ook docenten erkenden dat het zo niet verder kon" Peter haalde zijn inspiratie uit het boek 'Generatie Einstein'. Daarin wordt het beeld van jongeren, wat veel mensen hebben, weerlegd. De jongeren van nu zijn geen verloren generatie. De schrijvers bieden een ander perspectief door te kijken naar de kwaliteiten van jongeren. Hoe houden zij zich staande in een maatschappij die enorm complex is? Peter: "Eén van de kwaliteiten van de jongeren van tegenwoordig is het geven van ongezoeten feedback. Juist elkaar voorzien van feedback is nog geen gemeengoed bij de politie. Juist feedback die nodig is om te kunnen groeien, laten we vaak achterwege. Mijn docenten zouden gaan leren als ik jongeren bij het leerproces zou kunnen betrekken." Peter zocht contact met Jenny Kamps, projectleidster van 'Take off', een project begeleid wonen voor zwerfjongeren en smeedde een plan voor een gezamenlijke week in Schotland.

Nasra, één van de zwerfjongeren over wat het project met Peter haar heeft gebracht:

"Ik zat steeds in een soort slachtofferrol: ik heb geen ouders, familie in Somalië die niets van me wil weten. Wat heb ik het erg, dacht ik steeds. Na Schotland heb ik een soort knop omgezet. Ik ben erachter gekomen dat ik niet de enige ben die shít heeft. Niet alleen de jongeren die daar waren, maar ook de docenten. Er waren ook docenten die een slecht huwelijk hadden, geldzorgen hadden, mensen waren verloren. Eén van de jongeren vroeg een keer aan een docent: Waarom ben je eigenlijk geen zwerfjongere geworden? Ik bedacht dat shít iedereen overkomt, maar dat het voor een groot deel aan jezelf is hoe je ermee omgaat. Nu weet ik dat ik een keuze kan maken en dat heb ik gedaan. Ik ga niet meer in de slachtofferrol. Ik ga mijn verhaal vertellen en dingen doen. Ik merk dat ik me er lekker bij voel. Ik begin meer energie te krijgen. En ik vertrouw meer mensen, terwijl ik eerst niemand vertrouwde."

Peter: "Nasra ziet dat ze door de stappen die ze zelf neemt, haar leven kan beïnvloeden, de verbinding kan aangaan en dat het haar iets oplevert. Dat vind ik fantastisch. Ik vroeg haar: Wat maakt nou dat je door een week in Schotland de knop kunt omzetten? Je wist in het internaat toch al dat andere jongeren ook problemen hebben? Nasra vertelt dat ze daar helemaal geen groepsgesprekken hadden. Nasra: "in de groepsgesprekken in Schotland vertelden we elkaar voor het eerst wat we meemaakten en wat ons echt bezighield." Zo ontdekte Nasra voor het eerst dat ieder mens zijn verhaal heeft."

Vooroordelen overwinnen

De eerste uitdaging was om voor de reis naar Schotland vooroordelen over elkaar te overwinnen. Peter bracht de docenten en zwerfjongeren bij elkaar met een outdoor evenement. Een deel van de vooroordelen verdween al door de ontmoeting zelf, maar toch bleef de scheiding duidelijk. Peter: "Aan de ene kant waren de eerste reacties

van mijn collega's: "zwerfjongeren, ik ga echt niet met die criminelen op stap." En aan de andere kant de zwerfjongeren: "niet met die 'wouten'." Tot het feedbackmoment na de eerste oefening betwijfelden de jongeren of ze echt mochten zeggen wat ze dachten. Peter: "Toen een docent boos werd over de feedback, zei ik tegen hem: 'hij vertelt eerlijk wat hij heeft gezien en hoe hij het heeft beleefd. Je mag boos zijn, maar probeer de boosheid naar jezelf toe te richten, want volgens mij raakt hij een goed punt.'" Toen zag ik de jongeren groeien. Ze merkten dat ik deed wat ik had gezegd, namelijk ze serieus nemen. Dat trok hen over de streep."

Elk buddyteam, bestaande uit een docent en jongere, kreeg de opdracht om een stuk te fietsen (per tweetal één fiets), vervolgens een route afleggen met een kano en tenslotte een stukje lopen om op een centraal punt uit te komen waar iedereen zou verzamelen. Op het eindpunt ontbrak één buddyteam. Alle jongeren fietsten terug om het buddyteam te helpen. En alle docenten bleven staan. In de nabespreking zegt een jongere: "jullie zijn me erg tegengevallen. Ik begrijp niet dat wanneer wij als team een opdracht krijgen, wij elkaar helpen en jullie op je luie reet blijven zitten. Waar waren jullie?" De docenten schieten meteen in de verdediging: "dat hadden we ook niet afgesproken. Jullie gaan ineens weg zonder overleg." "Nee," zegt de jongere, "we hebben jullie uitgenodigd en riepen nog gaan jullie mee, maar jullie hadden er gewoon geen trek in en jullie draaiden je om. Je had ook kunnen zeggen: dat is niet handig want zoveel fietsen zijn er niet of we hebben geen zin." Toen zei een andere docent: "Je hebt gelijk. Wij hebben hier een steek laten vallen."

Peter: Dit was een bijzonder moment voor mijn docenten. Ten eerste, omdat zij voor het eerst ongezoeten feedback kregen en ten tweede, omdat zij aan zwerfjongeren durven toe te geven dat ze iets niet goed hadden gedaan. Beide aspecten waren zeer ongebruikelijk voor hen, maar zette hen aan tot leren.

Persoonlijke ontwikkeling

De week in Schotland werd gevuld met een actief programma en intervisiemomenten. Er was een coach bij om het proces te bewaken, gesprekken te leiden, grenzen aan te geven en bij te sturen als van het doel werd afgeweken.

Op de tweede dag heeft de groep een intervisiemoment. Eén meisje zonderde zich vanaf het begin af van de groep. Eén van de jongeren zegt tegen het meisje: "wat ik wel jammer vind, is dat jij je afzondert en ons daarmee het gevoel geeft dat je er niet bij hoort. We missen het als je weg bent. Wat mij betreft hoor je er helemaal bij." Het meisje begint te huilen.

Peter: "Ze voelde zich diep geraakt doordat er werd gezegd: 'we waarderen het dat je er bent.'" Na dat intervisiemoment heeft ze volledig meegedaan met de groep en heeft zelfs, op eigen initiatief, na de reis voor de hele groep een barbecue georganiseerd. Zij heeft een enorme ontwikkeling doorgemaakt. Ze was een meisje wat zich minder waard voelde dan anderen en werd een meisje dat er durft te zijn."

De jongeren verwoordden in de gesprekken waar het om draaide.

Vervolgens verwerkten de docenten dit in een persoonlijk ontwikkelplan. De jongeren werden nieuwsgierig naar wat de docenten deden tijdens de schrijfmomenten. Ik vertelde hen dat ze met hun leervragen en leerdoelen bezig waren. Ik vroeg hen of zij ook met een coach wilden werken. Vanaf dat moment zijn de jongeren ook met een persoonlijk ontwikkelplan aan de slag gegaan. Peter: "Echte verbinding ontstaat als dingen in het moment bespreekbaar worden gemaakt. Dan kom je dicht bij je eigen gevoel en ga je anders denken. Dat is wat de jongeren hier hebben laten zien."

Dubbele winst

De meeste docenten zijn dankbaar voor wat het traject hen persoonlijk en professioneel heeft gebracht. Voor het team heeft het opgeleverd dat men zicht heeft gekregen op elkaars kwaliteit en grenzen en dat ze dit beter van elkaar kunnen accepteren en elkaar respecteren. Daarnaast is de persoonlijke betrokkenheid enorm toegenomen. De zwerfjongeren hebben zelfvertrouwen gekregen en beseffen dat ze iets kunnen en waardevol zijn. Een enkeling is door het project misschien tot besef gekomen zelf ook eigenaar te zijn van zijn of haar problemen, waardoor de wil is ontstaan daar iets mee doen. Peter: "Doordat de verbinding met zichzelf en de ander wordt aangegaan, zijn enorme leerprocessen in beweging gezet."

De stichting BYou

De week in Schotland heeft zoveel opgeleverd, voor zowel de zwerfjongeren als de docenten, dat de organisatoren de mogelijkheden wilden onderzoeken voor een duurzame voortzetting. Dat resulteerde in de oprichting van stichting BYou. Doel was om ook anderen de verbinding te laten ervaren en elkaars meerwaarde te laten ontdekken. BYou is uitgeroeid tot

een stichting die de hele keten rond zwerfjongeren bijna sluitend heeft kunnen maken. Van het moment dat ze binnenkomen, totdat ze zelfstandig op eigen benen kunnen staan. BYou heeft intussen een wederzijdse samenwerking met het ROC. BYou is een erkend leerwerkbedrijf geworden voor MBO opleidingen en het ROC heeft een maatwerkprogramma voor kansarme jongeren gemaakt, zodat ze startkwalificaties zullen halen en een opleiding bij het ROC kunnen volgen. Peter: "ik spreek de studenten op dezelfde manier aan als de zwerfjongeren. Ik vraag ze hun kwaliteiten in te zetten en vervolgens geef ik waardering. Daar groeien ze van."

Gesprek met Peter van den Berg
peter@byou.nl

Ingrid van Reede van Oudtshoorn
ingridvanreedevanoudtshoorn@xs4all.nl

BYou creëert een zinvolle en inspirerende dagbesteding en leeromgeving voor kansarme jongeren; is een uitdagende stageplek voor ROC-jongeren en biedt een kans voor bedrijven of organisaties om kennis te maken met een andere wereld. Dit komt allemaal samen in de trainingen en teambuildingsactiviteiten. Daarbij zijn de sleutelwoorden: verbinding, samenwerking en vertrouwen.
www.byou.nl

